

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא בתרא – דף מספר 1

בס"ד, ל' בתשרי תש"ע.

פתיחה למסכת בבא בתרא

א. פתיחה

לימוד העיון בזמן חורף יוקדש לסוגיות במסכת בבא בתרא פרקים א-ב, העוסקים בעיקר בדיני שכנים. את הלימוד בשבוע הראשון נקדיש להיכרות ראשונית עם מסכת נזיקין ומסכת בבא בתרא המהווה חלק ממנה, ולעיון ראשוני בפרקים העוסקים בדיני שכנים, טרם הכניסה לעובי הקורה בלימוד הסוגיות.

בברכת זמן חורף פורה ומשמעותי ובתפילה לגשמים בעתם,
אוהבכם,
מאיר

ב. מסכת נזיקין

1. טרם העיון במסכת עצמה, נעמוד על הרכב המסכת:
    - א) עבודה זרה ו: "הלכתא כרבי יהושע בן קרחה... חדא מסכתא היא" וברש"י ד"ה נזיקין כולהו.
    - ב) עיינו ברפרוף בכ"י קויפמן של המשנה, והתרשמו מחלוקת המסכתות וממספור הפרקים.
  2. עברו ברפרוף קל על משניות מסכת נזיקין (בבא קמא-בבא בתרא):
    - א) עמדו על התכנים העיקריים ועל סדר הנושאים במסכת.
    - ב) מהו המכנה המשותף המאגד קשת כה רחבה של נושאים למסכת אחת, והאם אתם מזהים במסכת חטיבות של נושאים?
    - ג) האם יש לכם הצעת חלוקה לחטיבות פנימיות?
  3. החלוקה לבבות:
    - א) לפי איזה קריטריון חולקה מסכת נזיקין לבבות – לפי קריטריון ענייני תכני או חלוקה סכמתית לשלוש? נסו לענות לפי הידוע לכם על תכני מסכת נזיקין.
    - ב) עיינו בתוספתא ב"מ פ"א ובתחילת תוספתא ב"ב פ"א. עימדו על ההתאמה בין פרקי התוספתא ובין פרקי המשנה. איזה קריטריון חלוקה משתקף כאן?
    - ג) הסברי ראשונים:
- 1) הסבר הרמב"ם לחלוקה בהקדמתו לפירוש המשנה.
- 2) הקדמת המאירי לב"ק (עמ' 1).

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא בתרא – דף מספר 1

בס"ד, ל' בתשרי תש"ע.

3) אני ממליץ לעיין במשנה תורה לרמב"ם ולהשוות בין ארבעת הספרים האחרונים (נזיקין-שופטים) ובין מסכת נזיקין במשנה.

4. להרחבה:

א) חידושי הרמב"ן למסכת שבועות ב: ד"ה מכדי תנא ממכות.

ב) רי"ן אפשטיין, מבוא לנוסח המשנה עמ' 982-983.

ג) תוספתא כפשוטה לבבא מציעא עמ' 320 הערה 63.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא בתרא – דף מספר 1

בס"ד, ל' בתשרי תש"ע.

הקדמת הרמב"ם למשנה

5 אח"כ נתעסק בחלוקת הדברים בסדר נזיקין, וחלק עניני המסכתא הראשונה לשלשה חלקים. והתחיל בבבא קמא וענינה בדיני הנזקים ומניעתם כגון השור, והבור, וההבער, והחבלות, ודומיהם. ומחובת הדיין להקדים תחלה סלוק הנזקים מבני אדם. אח"כ בבא מציעא וענינה בדיני הטענות והפקדונות, וההשכרה, והתביעות, והשכירות, וכל מה שראוי להסתפח לענין זה, כדרך שעשה הכתוב, אחר דיני שור ובור והבער וכי ינצו אנשים דבר בדין ארבעה שומרין. אח"כ בבא בתרא וענינה במשפטי חלוקת הקרקעות, ודינים השייכים בבתים משותפים, ודיני שכנים, ובטול קשרי מסחר בהגלות מום, ודינים המסופקים בעניני מקח וממכר והיאך לדון בהם, ודיני ערבות והירושות. ואיחר חלק זה מפני שכולו קבלה ודברי סברא, ולא נתבארו במקרא,

10 בית הבחירה למאירי מסכת בבא קמא פתיחה

אמר מנחם בן שלמה לבית מאיר י"א זאת המסכתא ר"ל מסכת בבא קמא היא מסדר נזיקין והורגלנו בלמודה אחר מסכת עדיות לסבה אשר הזכרנו בפתיחת החבור והיא כוללת עשרה פרקים וסדרם לפי שטתנו א' ארבע אבות ב' כיצד הרגל ג' המניח את הכד ד' שור שנגח ארבעה וחמשה ה' שור שנגח את הפרה ו' הכונס צאן לדיר ז' מרובה ח' החובל ט' הגוזל עצים י' הגוזל ומאכיל וכבר ידעת מה שזכר במסכת עבודה זרה ז' א' והוא אמרם כלה נזיקין חדא מסכתא היא ופרשנו ענין המאמר בתלתא בבי ששלשתם מסכתא אחת חלוקה לשלשה שערים ונקרא הראשון בבא קמא ר"ל השער הראשון כי השער יתורגם בלשון ירושלמי בבא ונקרא השני בבא מציעא והשלישי בבא בתרא וענין שלשת המסכיות אמנם הוא סובב לבאר עקרי הדינין במה שאין בו צד דיני נפשות כלל ובאו עניני השער הראשון לבאר הדינין בתביעות הבאות מזה מצד היזק המגיע ממנו לחברו הן מצד ממונו הן מצד עצמו ובאו עניני השער השני לבאר הדינין בתביעות הבאות דרך טענה מאדם לחברו לא מצד תביעה שמחמת היזק אבל דרך טענה בעניני מציאה ופקדון והקנינים וההלואות ודרכי השאלה והשכירות והקבלנות ובאו עניני השער השלישי בעניני התביעות הבאות בקרקעות מצד היזק המגיע לשכנים מזה לזה בעניני דירתם או חזקת אחד במה שאינו שלו וכן בחלוקת הקרקעות המשותפים וחלוקת היורשים ועניני המורשים ודיני מכירת הקרקעות וקנינם ודיני הנחלות ותקון שטרות :